

เทศน์เช้า วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๔

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

โยมตั้งใจมาทำบุญ มันก็เป็นการปฏิบัติธรรมอันหนึ่ง พระเวลาแจกอาหารมันก็เป็น การตั้งสติอันหนึ่ง ถ้าอาหารมันผ่านมือมา เห็นใหม่ อายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย.. ตา มันเห็น ความคิดมันรู้สึก มันรับรู้ ถ้ามีสติ มีปัญญา การตัดอาหารนั้น เวลาฉัน เวลาไป ภาวนามันจะต่อเนื่องกันไป เวลาตัดอาหารด้วยความพลั้งเผลอ ฉันด้วยความอโรย แล้ว ไปนั่งสัพหงกโง่งวง

มีสติเริ่มตั้งแต่การตัดอาหาร อาหารสมควรและไม่สมควรแก่เรา ถ้ามันสมควรแก่เรา สมควรแก่เรานะธาตุขันธ์คนไม่เหมือนกัน ธาตุไฟมันแรงนะมันเผาผลาญได้หมด ธาตุไฟคนเผาไม่ได้นะ ไชมันมันจะสะสม แล้วเวลาไปนั่งปฏิบัติแล้วมันจะมีปัญหา นี้พูด ถึงการปฏิบัตินะ

ฉะนั้นเราบอกว่า ทำไมไปวัดไหนเขาก็มีการถวายทาน มีพิธีกรรมไปมหาศาลเลย วัดนี้ไม่มีอะไร มาตัดเอาๆ พระเห็นแก่ตัว มีแต่คนว่าพระเห็นแก่ตัว ไม่ทำประโยชน์ต่อ สังคมเลย จะเอาประโยชน์ส่วนตน.. ประโยชน์ส่วนตนนะ ถ้าทำได้สุดยอด

ถ้าประโยชน์ส่วนตนทำได้ มันจะทำประโยชน์ให้ผู้อื่น ถ้าเราพึ่งตนเองได้ คนอื่น จะพึ่งเราได้ เราพึ่งตนเองไม่ได้ เราจะอาศัยใครพึ่งได้ ต้นโพธิ์ต้นไทรนะ ร่มโพธิ์ร่มไทร นะ นกคามันอาศัย ร่มโพธิ์ร่มไทรมันยืนตัวมันไม่ได้ มันแห้งตาย มันไม่มีอาหารให้มัน แล้วนกที่ไหนมันจะไปอาศัย เห็นไหม บอกว่าเห็นแก่ตัวๆ เวลาเราว่าเห็นแก่ตัวนะ นี้ เวลาพูดอย่างนั้นปี๊ทุกคนจะไม่กล้าก้าวเดินไปเลย ด้วยคำว่าเห็นแก่ตัว แต่ถ้าบอกว่าคน นี้เป็นคนดี เป็นคนเพื่อสังคม สังคมของใคร สังคมเพื่อตัวเองหรือเปล่า สังคมมีเบื้องหลัง ไหม

นี่เรื่องของโลกกับเรื่องของธรรมมันสะอาดบริสุทธิ์แตกต่างกัน ถ้าเรื่องของธรรม มันสะอาดบริสุทธิ์ตั้งแต่เริ่มต้น แล้วสะอาดบริสุทธิ์มาตั้งแต่ท่ามกลางและที่สุด แต่ถ้า

เรื่องของโลก โลกก็คือโลก โลกกับกรรมมันอยู่ด้วยกัน คนเกิดมามีเรื่องโลกๆ อยู่แล้ว เพราะเราเกิดมาในโลกนะ เรามีหัวใจเรามีจิต จิตมันมาเกิด มาปฏิสนธิในครรภ์ของมารดา มันมีเวรมีกรรมมาทั้งนั้นแหละ

มีเวรมีกรรมมันมาจากโลกทั้งนั้นแหละ บอกสะอาดบริสุทธิ์แล้วมาปฏิบัติไม่มีหรือ มันก็เอาความสกปรกโสมนนี่แหละมาปฏิบัติ มันเอาความเห็นแก่ตัวนี่แหละมาพยายามตัดแปลงตนเอง ถ้าไม่เอาความเห็นแก่ตัวมาตัดแปลงตนเอง มันจะเอาอะไรมาแก้กิเลสละ ก็กิเลสเรามันมีอยู่เต็มหัว แล้วเรามาวัดๆ นี่มาเพื่ออะไร ก็เพื่อมาตัดแปลงกิเลสให้ไหม

รถเวลาเอาเข้าอุ่มช่อม เวลาช่อมเสร็จมาแล้วเราไปเอาออกมาจากอุ่ม แล้วใช้ไม่ได้นี่เราพอใจไหม เราก็ไม่พอใจ รถเอาไปช่อม ออกจากอุ่มมา เราก็ต้องให้รถสมประกอบ รถเราดีขึ้นมา คนป่วยเข้าโรงพยาบาล พอออกมาถึงบ้านแล้วใช้ป่วยนั้นมันไม่หาย ป่วยหนักเข้าไปอีก แบบนี้เราพอใจไหม ไปวัดเพื่อปฏิบัติ ออกจากวัดไปแล้วเป็นอย่างไร ไปปฏิบัติในวัด

เราไปวัดปฏิบัติกัน มันก็เหมือนกันช่อมรถ เวลาเขาไปช่อมรถ เห็นไหม รถนี้มันมีความเสียหายมากน้อยขนาดไหน เวลาช่อม ช่างเขาจะช่อมขนาดไหน หัวใจของเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาแต่ละคนนะ จิตคนหยาบ จิตคนละเอียด จิตคนปฏิบัติแล้วมีหลักมีเกณฑ์ จิตคนปฏิบัติแล้วมีขั้นมีตอน จิตคนปฏิบัติไปนี่มันไม่เหมือนกันทั้งนั้นแหละ

รถแต่ละคันเข้าไปในอุ่มช่อมมันช่อมเหมือนกันไหมละ มันช่อมไม่เหมือนกันซักคันหนึ่ง มันเสียหายมาตรงไหน มันก็ช่อมตรงนั้นละ.. จิตคนก็เหมือนกัน! จิตคนก็เหมือนกัน พอเข้าไปวัดไปแล้ว เข้าไปถึงทาสีแล้วก็ออก ทาสีแล้วก็ออก โอ๊ย.. รถคันนี้ใหม่เอี่ยมเลย ฟันสีมานะ โอ๊ยโฮ แว่ววับเลยนะ แต่เครื่องยนต์มันใช้ไม่ได้

นี่ก็เหมือนกัน เอาแต่พิธีกรรมกัน ปฏิบัติไปก็มาหยะแหะๆ กันเพื่อเป็นพิธีเท่านั้นแหละ ออกไปแล้ว อู๋.. ฉันทปฏิบัติมาแล้ว อู๋.. ได้ประกาศมา ๕ โย แล้วมันได้อะไรละ ได้ทุกข์มาไง ได้อมทุกข์มา ได้ไปไม้กั้น ว่าฉันทปฏิบัติมาแล้วได้ประกาศมา ๕ โย แล้วมันเป็นจริงไหมละ.. นี่พูดถึงเราจะปฏิบัติกันนะ เราต้องเข้มแข็ง

ความเข้มแข็ง ความมีสติ มีปัญญาของเรา เขาจะว่าเราจะทุกข์จะยาก เป็นทุกข์ นิยม เขาว่าทุกข์นิยมเป็นผู้ไม่รู้จักหาความสุข ความสุขในโลกนี้มันมีอะไรเป็นความสุข มันอาศัยกันเท่านั้นละ มันมีเหตุมีปัจจัยไป มันก็เกี่ยวพันกันต่อไป พอหมดเหตุหมด ปัจจัยแล้ว มันก็สิ้นสูญกันไป นี่เหตุปัจจัยทางวัตถุที่เราเห็นได้ แต่เหตุปัจจัยทาง นามธรรม เหตุปัจจัยของอวิชา เหตุปัจจัยของกิเลส เหตุปัจจัยของกรรม ที่มันขับเคลื่อน หัวใจนี้ไป เห็นไหม

หลวงตาบอก “ใจนี้ไม่เคยตาย! ใจนี้ไม่เคยตาย!” เวลามันสิ้นกิเลสมันก็สิ้นกิเลส ไปโดยที่มันไม่ตาย เวลามันตายนะมันตายแต่ภพแต่ชาติ ตายไปแต่สมมุติ ตายไปแต่ สถานะ แต่ตัวมันเองมีความรู้สึก ความรู้สึกมาไม่ได้ ใครมาความรู้สึกของคนอื่นได้ ถ้า มันมาความรู้สึกได้นะครูบาอาจารย์ท่านจะเป่า พัง! เป็นพระอรหันต์หมดเลย เพราะมา กิเลสมันให้หมดไป

แต่มันทำไม่ได้ ความรู้สึกนั้นต้องใช้ความรู้สึกนั้นแก้ไข จิตนั้นต้องให้จิตนั้น แก้ไข เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพิสูจน์มาแล้ว นี่ปฏิบัติมาทุกลัทธิ ทุก ศาสนามาแล้ว มันเป็นไปไม่ได้หรอก ถ้ามันจะเป็นไปได้นะเราต้องพยายาม

ความเข้มข้นของเรา ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา เราก็ทำใจของเราให้สงบมาได้ เวลาเรามีความสุข มีความพอใจในใจเรานะ เราจะคิดอะไรที่ปลอดโปร่งไปหมดเลย เวลาเราทุกข์เราเครียดขึ้นมาจะ ความคิดนี้มันหนักหนาสาหัสสาครรจ์ มันทุกข์ไปหมด เลย จิตใจของเราไม่เคยสงบเย็นเลย แล้วบอกว่าใช้ปัญญาๆ มันก็เหมือนคนที่แบกหาม ไว้ตลอด แล้วให้ความคิดไปอีก มันคิดไปไม่รอดหรอก แต่ถ้าคนมันวางความคิดไว้ ทิ้งหมดเลย แล้วมันมีความสะดวกสบายของมัน มันเห็นปัญหาไปหมดนะ

จิตของเราเวลาสงบ สว่างได้ไหม เวลาเรากำหนดของเรา เรามีสติปัญญาของเรา ถ้าจิตเราสงบขึ้นมา ปัญหาของเราทำไมมันเป็นของเล็กน้อยล่ะ มันเล็กน้อยเพราะอะไร เล็กน้อยเพราะจิตเราดีใจ แต่ถ้าจิตเราไม่ดีนะมันก็ทุกข์ยากไปตลอดไป นี่ผลของความ สงบของใจนะ ถ้าใจไม่สงบจะทำอะไรกัน มันต้องมีความสงบของใจเข้ามาก่อน แล้วใจ สงบอย่างไร?

เวลาสงบขึ้นมาเนะ เวลาเราเข้มข้นขึ้นมา เห็นไหม พุทโธ พุทโธจนมันสงบเข้ามา มันเป็นความจริงของมัน แต่นี่ปล่อยมันหายไป เลื่อนลอยไป แล้วบอกว่ามันว่าง มันว่าง สงบๆ อย่างนี้หรือ สงบๆ ที่ไม่มีสิ่งใดมาเป็นพื้นฐาน สงบโดยที่มันจับต้องสิ่งใดไม่ได้ เลยหรือ

“สงบนะ ว่างๆ ว่างๆ”

“แล้วเป็นอย่างไรล่ะ”

“ก็ไม่รู้ ก็มันว่าง”

“แล้วว่างเป็นอย่างไรล่ะ”

“ก็มันว่างๆ”

สงบอะไรอย่างนั้น สงบมันก็ต้องมีสติปัญญาสิ ว่างเรารู้ว่าว่างใช่ไหม เวลามันสงบแล้วก็มีความสงบใช่ไหม ถ้ามันมีความสงบของมัน แล้วพอมันจะเกิดปัญญาขึ้นมา เห็นไหม ปัญญามันเกิดจากใคร ดูสิเวลาเกิดปัญญาคือขึ้นมาเรามีเขาวัวปัญญานัก เวลาคนเขามีเขาวัวปัญญา “ทำไมคนนี่ฉลาด ทำไมเราคิดอย่างนี้ไม่ได้ ทำไมไม่มีความรู้สึกอย่างนี้”

นี่ไง ถ้าจิตมันสงบมันมีสติ มันมีความรู้สึก มันมีพลังงานของมัน เวลาเกิดปัญญาก็เกิดปัญญาจากมันนั่นล่ะ พอเวลาเกิดปัญญาก็เกิดจากจิตนั่นล่ะ เวลาความคิดก็เกิดจากจิต เวลาความรู้สึกนึกคิด ความทุกข์ความยากก็เกิดจากจิต จิตเป็นภวาสวะ เป็นภพ เป็นที่รองรับความสุข ความทุกข์เท่านั้นเอง

นี่มันมีธาตุรู้ มันยอมรับความสุข ความทุกข์ เราก็ไปหาความสุขมาให้มัน นี่แสวงหามาเพื่อจะเป็นความสุขให้มัน แล้วมันก็โดนเหยียบย่ำอยู่นั่นบอกทุกข์ๆ ไอ้เราก็จะหาความสุขมาให้มัน เห็นไหม แต่เวลาทำความสงบของใจเข้ามา พอมันใจสงบเข้ามา นี่มันไม่แบกรับสิ่งใดเลย พอไม่แบกรับสิ่งใดเลย เวลาปัญญามันเกิดขึ้น ก็ปัญญาเกิดขึ้นจากจิตนี้แหละ แต่เกิดขึ้นจากจิตที่สงบพร้อมเย็น

พอจิตสงบพร้อมเย็น เพราะจิตมันมีสมาธิ มันมีศีล สมาธิ ปัญญา ปัญญาที่เกิดจากจิตนี้แหละ ปัญญาที่เกิดจากจิตมันก็กลับมาสติปัญญา กลับมาเห็นโทษของมัน กลับไปเห็นโทษของความคิด ความคิดมันเกิดดับ ความคิดมันเกิดจากใจ ความคิดมันเอาไฟมาเผามัน นี่มันเป็นสิ่งที่ไม่น่าจะนึกคิดไปเลย มันนึกคิดไปได้อย่างไร มันมีอะไรเป็นสิ่งที่นึกคิดไป ความคิดมันเกิดมาได้อย่างไร ความคิดมันต้องดับได้ แล้วดับอย่างไร

อันนี้บอกเกิดดับๆ เกิดดับก็ไฟฟ้าไง เกิดดับแล้วทำอะไรล่ะ มันสิ้นสุดไม่ได้หรอกเพราะว่าโรงไฟฟ้ามันปั่นอยู่ โรงไฟฟ้ามันส่งไฟมา เปิดดับๆ ก็เปิดดับที่สวิทช์นี้ ไฟฟ้ามันยังปั่นมาตลอดเลย

นี่ก็เหมือนกัน ความคิดเกิดดับๆ แล้วเกิดดับอย่างไรล่ะ อะไรเกิดอะไรดับ ถ้าเกิดดับ พระอาทิตย์มันขึ้น พระอาทิตย์ก็ตกเหมือนกัน คนเราก็เกิดก็ตายเหมือนกัน มันก็เกิดดับเหมือนกัน แล้วเกิดดับที่ไหน มันเป็นจินตนาการไปหมดเลย แต่ถ้ามันเห็นของมันนะ ความคิดมันเกิดจากอะไร ใครเสวยมัน ใครไปเริ่มต้นคิดมัน ความคิดมันต้องมีที่มาที่ไป สิ ความคิดมันมาจากโลก มันมาจากฟ้าหรือ มันมาจากบาดาลหรือ

มันคิดมาจากไหนล่ะ มันคิดมาจากใจ เพราะถ้าไม่เห็นใจมันก็ไม่เห็นความคิด ไม่เห็นความคิดแล้วความคิดมันคิดมาจากไหน พอมันเห็นใจ อ้าว.. ใจมันไม่ได้คิด อ้าว.. ไม่ได้คิดแล้วมันมาจากไหนล่ะ แล้วใจมันเสวยทำไมล่ะ ใจมันโง่งทำไม มันโง่งมันก็เสวยความคิด ความคิดมาจากอะไร ความคิดมาจากความเร้า สิ่งเร้าในหัวใจ สิ่งเร้ามันคืออะไร สิ่งเร้าคือความไม่รู้ตัวมันเอง คืออวิชชา อวิชชามันเร้าอะไรมา

นี่ถ้าจิตสงบ มันรู้มันเห็นไปหมดนะ นี่ซ่อมรถ! รถเวลาไปซ่อมนะ ซ่อมออกมาแล้วมันใช้การไม่ได้เลย ซ่อมออกมาแล้วยังใช้ไม่ได้ เสียเงินเสียทองไปแล้ว รถก็ยังใช้ประโยชน์ไม่ได้ ไปปฏิบัติกัน ปฏิบัติแล้วได้อะไรมา อ้าว.. ปฏิบัติมามันก็ต้องมีสติปัญญาสิ ปฏิบัติมาก็ต้องรู้อะไรถูกอะไรผิดสิ นี่ไม่รู้อะไรถูกอะไรผิดเลย “ว่างๆ ว่างๆ”

“ว่างๆ แล้วทำอะไรต่อ”

“ก็ว่างๆ ใจ ก็มันละเอียดย ก็มันว่าง มันมีความสุข”

ความสุขแบบสิ่งที่เอาปัญหาเราชุกได้พรหมไว้หมดเลย ปัญหาต้องเอามาแก้ไข ปัญหาต้องเอามาจัดการ จัดการให้มันจบลงที่นี้ นี่ปัจเจกตั้ง สันติภูมิจโก ปัญหาของเรา เราได้รู้ ออกมา ขนออกมาทำลายมันแล้ว ปัญหา มันไม่มีในหัวใจเราแล้ว โจเราไม่มีปัญหา โจเราไม่มีสิ่งใดเป็นปัญหาในหัวใจเลย แล้วมันจะโง่ไปคิดอะไรอีกล่ะ

ความคิดที่เกิดขึ้น สอุปาทิเสสนิพพาน พระอรหันต์ที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ เห็นใหม่ มันเศษส่วนสิ่งที่เหลือ สิ่งที่เหลือเพราะว่ามันเป็นสังขารของมนุษย์ เพราะมนุษย์มีธาตุ ๔ และขันธ ๕ ถ้าขันธ ๕ ที่มันสะอาดบริสุทธิ์แล้ว มันก็เป็นขันธ ๕ ที่สะอาดบริสุทธิ์ มันไม่มีกิเลส มันถึงภารา หเว ปัญจักขันธา

มันเป็นภาระของพระอรหันต์! พระอรหันต์มีความคิดเป็นภาระ มันเป็นภาระ หรือมันเป็นอะไร ก็ทิ้งมันสิ มันเป็นภาระเฉยๆ แต่ของเราเป็นมาร ชนมาร เกิดก็เป็นมาร ดับก็เป็นมาร ดับไปแล้วก็เป็นมารนะ มันดับจากหัวใจไปแล้ว ความคิดไม่มีเลย ดับหมดเลย แต่มันทิ้งเศษไว้ มันจีไว้ไง มันจีรุดหัวใจไว้ มันก็ยังไม่ได้ทำ มันก็ยังไม่ได้คิด มันก็ยังไม่ได้จัดการ

มันดับไปแล้วมันยังเป็นมาร! มันดับไปแล้วมันจะจบมันไม่จบ มันยังเป็นมารอยู่ในหัวใจ เห็นใหม่ เพราะมันมีกวางสวะ มันมีภพ มันมีที่กิเลสมันจีได้ แต่พระอรหันต์ไม่มีภพ เขาทำลายภพหมดแล้ว ทำลายภพเพราะอะไร ทำลายภพเพราะทำลายความคิดมา ทำลายความคิดมานี้ ความคิดมันเกิดจากไหน เกิดจากภพ เกิดจากกวางสวะ เกิดจากจิต ทำลายจิตหมดเลย ทำลายจิตทิ้งไปหมดเลย พอทำลายจิตทิ้งแล้วมันเหลืออะไรล่ะ กิเลส มันจีไม่ได้ไง มันไม่มีที่จะจี มันจีมันก็จีบนอากาศ มันไม่ตกสู่ที่ใด มันไม่มีอะไรรองรับ

อุปาทิเสสนิพพาน พระอรหันต์ที่มีความรู้สึกรู้จักคิดอยู่นี้ มันเป็นความนึกคิดที่สะอาดบริสุทธิ์ แต่ของเรามันเป็นความนึกคิดของมาร มารมันแรงเร้า มารมันทำลาย มันทำลายเราตลอดนะ นี่ไงเราจะมาซ่อมมรด เวลาเราเอารถไปซ่อม ถ้าช่างซ่อมไม่ดี เราก็เรียกร้องเอาโทษจากเขา

เรามาปฏิบัติ เรามาตั้งสติ เรามาทำสมาธิ เราจะไปเรียกร้องเอาความผิดจากใคร เรามาพยายามทำตัวของเรา เราจะทำตัวของเราให้เป็นคนดี แล้วความดีอันนี้ พระพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยไว้แล้ว เห็นไหม “เราเป็นผู้ชี้ทางเท่านั้น” ความดีเกิดจาก

การกระทำของเรา เราบอกเราเป็นคนรักตนเอง คนขยันหมั่นเพียร แล้วทำแล้วได้ประโยชน์ไหมล่ะ มันไม่ประสบความสำเร็จเพราะอะไร เพราะจริตของคนไม่เหมือนกัน ฉะนั้นสิ่งที่ไม่เหมือนกันเราก็ต้องทำตามจริตเรา

“ดอกบัวเกิดจากโคลนตม!”

จากโคลนจากตม จากความทุกข์ความยาก จากความขัดข้องในหัวใจ จากต่างๆ นี้ โคลนตม! ถ้าเราดูแลมันดี ดอกบัวจะเกิดจากที่นี่ ถ้าดอกบัวจะเกิดจากที่นี่ ศีลธรรม จริยธรรมจะเกิดจากเรา ถ้าเกิดจากเรา เห็นไหม นี่ซ่อมรถที่ดี เราซ่อมรถเราออกมา เราซ่อมหัวใจของเรา.. เรามาประพฤติปฏิบัติกัน เรามาซ่อมใจของเรา มาดูแลหัวใจของเรา นะ ทำบุญกุศลนี้เป็นเรื่องหนึ่ง ทำบุญกุศลก็ซื้อแคตตาล็อกไป จะซื้อรถรุ่นนั้น จะซื้อรถรุ่นนี้ ขอคุณชี้ว่ารถรุ่นไหนจะดีกว่ารุ่นไหน

นี่ก็เหมือนกัน ไปทำบุญกุศลนี้ทำทานไป ทำทานก็อยากได้สวรรค์ อยากได้นี้เห็นไหม เราทำทานของเรา เราก็ขอคุณหน่อย คุณแคตตาล็อกว่ารถรุ่นไหนมันเป็นอย่างไร มันจะซื้อได้หรือซื้อไม่ได้ แต่เราปฏิบัติที่เราจะเอารถเราออกมาแล้ว เราปฏิบัติของเรา เราจะความจริงใจ ทาน ศีล ภาวนา

ที่พูดนี้เพราะสงสารโยมมากนะ เห็นโยมมาปฏิบัติกัน ปฏิบัติกันก็อยากให้โยมปฏิบัติแล้วเอาความจริง มันจะได้ก็ให้มันได้ มันจะไม่ได้ เราก็ปฏิบัติบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเราปฏิบัติบูชา เห็นไหม เราบูชาเราด้วยร่างกายและจิตใจนี้ เราบูชาพระพุทธเจ้าในศาสนานี้ด้วยร่างกายและจิตใจของเรา

เรามาประพฤติปฏิบัติ เรามาทำบุญกุศลด้วยวัตถุ ด้วยข้าวของเงินทอง เราประพฤติปฏิบัตินี้ เราบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยร่างกายของเรา ด้วยจิตใจของเรา เราพยายามทำของเราด้วยสุดความสามารถ ถ้าบูชาแล้วมันยังไม่ได้ถึงที่สุด มันก็ไต่บุญ

บุญลึ เวลาเราทำบุญกัน เห็นไหม คุณแคตตาล็อกจะเอารถนี้ เราทำทานกันนี้มันเป็นวัตถุ เราก็เสียสละเต็มที่แล้ว นี่เราเสียสละร่างกายและเสียสละจิตใจของเราเลย เพื่อบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้มันเป็นจริงมา มันจะต้องเข้มข้นๆ ขนาดไหน

ให้เข้มข้นตามความเป็นจริง นี่เข้มข้นพุทธโศ พุทธโศจนพุทธโศไม่ได้ พุทธโศจนพุทธโศกับ
ความรู้สึกรู้สึก นึกคิด หรือจิตใจ ปัญญาของเรา เป็นธรรมชาติเป็นเนื้อเดียวกัน

ไอ้ที่บอกว่าปล่อยวาง วางๆ นี่มันเลื่อนลอยออกไป มันปล่อยวางจนไร้สาระ จน
ไม่มีเรื่องมีราว ไม่มีสิ่งใดเป็นประโยชน์กับเราเลย ฉะนั้นเราปฏิบัติไปแล้วบอกไม่ได้
อะไร นี่ปฏิบัติแล้วไม่ได้ ปฏิบัติมา ๑๐ ปี ๒๐ ปีแล้วไม่ได้.. ไม่ได้ก็จะปฏิบัติ! ไม่ได้ก็จะ
ทำ! มันจะตายก็ตายต่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ในเมื่อปฏิบัติบูชาองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า รัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นแก้วสารพัดนึก ถ้ามันนึก
ไม่ได้ มันทำไม่ได้ ก็ให้มันตายซะ! จะทำทำไม

นี่ของจริงมันอยู่ที่นี้ไง เราต้องทำของเราเพื่อประโยชน์กับเรา อย่าท้อแท้ อย่า
อ่อนแอ ท้อแท้ อ่อนแอเป็นเรื่องของกิเลส ถ้าเราเข้มแข็ง มีความมั่นคง เราจะเป็นลูกศิษย์
ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิบัติมา ๖ ปี ทำ
มาเต็มที่แล้วนะ เราเห็นโยมมาปฏิบัติกัน แล้วคนนั้นก็ไม่ได้เรื่องๆ นี่วันนี้พูดเพราะ
สงสาร เอวัง